

Qompas is specialist op het gebied van studie-keuze, carrièrekeuze en loopbaanbegeleiding. Aan middelbare scholen (vwo, havo, vmbo) levert Qompas lesmethodes voor de begeleiding van scholieren bij profiel- en studiekeuze.

Hoe denken scholieren over hun studie, studie-inzet en carrière tussen 2009 en 2017?

Databaseonderzoek onder havo- en vwo-scholieren

Mayke Calis
Boris Eustatia
Mirjam Bahlmann

November 2017

Qompas
Surrounded by Talent

©2017 Qompas BV Leiden. Alle rechten voorbehouden. Het is niet toegestaan gegevens uit dit rapport te gebruiken in publicaties zonder bronvermelding. E-mail voor vragen of opmerkingen: insights@qompas.nl t.a.v. Mayke Calis.

Inhoud

1 Inleiding	3
2 Onderzoeksmethode	3
2.1 Werkwijze.....	3
2.2 Procedure.....	4
3 Resultaten	5
3.1 Denken scholieren serieuzer na over hun studie met betrekking tot hun carrière vanaf 2009 tot nu? (figuur 1 t/m 6).....	5
3.2 Is de studiehouding/inzet van scholieren vanaf 2009 veranderd? (figuur 7 t/m 11).....	11
3.3 Is de manier waarop scholieren over zichzelf denken met betrekking tot school en studeren veranderd sinds 2009? (figuur 12 t/m 17).....	16
4 Conclusies	22
4.1 Antwoorden op onderzoeksvragen.....	22
4.2 Verschillen tussen groepen.....	22
4.3 Maatschappelijke veranderingen.....	24
5 Bronvermelding:	24

1 Inleiding

Het perspectief op studiekeuze is voor scholieren de afgelopen vijf jaar veranderd onder andere door beleidswijzigingen. Zo werden de examen-eisen tussen augustus 2011/ 2012 aangescherpt (Ministerie OCW, 2011). Vervolgens werd in schooljaar 2013/2014 de rekentoets ingevoerd (Examenblad, 2013), die nu weer wordt afgeschaft. In 2015/2016 kwam het leenstelsel, waarbij de basisbeurs voor studenten werd omgezet in een lening (Ministerie OCW, 2013). Een juiste studie kiezen is nóg belangrijker geworden voor scholieren. Vertraging oplopen door een verkeerde studiekeuze kost extra (dure) studie jaren.

Qompas, dat onder meer de online methode Qompas Studiekeuze aanbiedt op scholen in het voortgezet onderwijs, volgt deze ontwikkelingen op de voet. Een goede studiekeuze hangt af van veel verschillende factoren. De methode Studiekeuze van Qompas test scholieren daarom ook op verschillende manieren. Een van de aspecten die we bijvoorbeeld meten is onder meer hoe scholieren denken over hun studiekeuze, studievaardigheden en hun toekomstige carrière. Dit doen we bij bepaalde tests aan de hand van stellingen waarbij scholieren aangeven in hoeverre zij het ermee eens of oneens zijn. Om de methodes te laten aansluiten op de doelgroep is het voor ons belangrijk te weten hoe scholieren door de jaren heen denken over de verschillende onderwerpen. Veel stellingen onderzoeken wij al vanaf 2009; we kunnen dus trends in opvattingen zien.

Wij vroegen ons kortom af of scholieren onder invloed van de maatschappelijke ontwikkelingen anders zijn gaan denken over hun studiekeuze en carrière. Ook hebben we onderzocht of er veranderingen zijn in studiehouding door maatschappelijke ontwikkelingen. In hoeverre vinden scholieren het belangrijk om goede cijfers te halen, met het oog op hun carrière? De eisen om toegelaten te worden tot bepaalde studies zijn afgelopen jaren ook aangescherpt. Om toegelaten te worden, kijken sommige vervolgopleidingen al naar cijfers uit de voorexamenklas. Als laatste kijken we naar hoe leerlingen over zichzelf denken met betrekking tot bijvoorbeeld stressbestendigheid en concentratievermogen.

Dit alles leidt tot de volgende onderzoeksvragen:

- I. Denken scholieren serieuzer na over hun studie met betrekking tot hun carrière van 2009 tot nu?
- II. Is de studiehouding/inzet van scholieren vanaf 2009 veranderd?
- III. Is de manier waarop scholieren over zichzelf denken met betrekking tot school en studeren veranderd sinds 2009?

2 Onderzoeksmethode

Onderdeel van de online studiekeuzemethode van Qompas zijn verschillende tests: de interestet, competentietest en persoonlijkheidstest. Bij bepaalde onderdelen van deze tests leggen we scholieren stellingen voor waarmee zij het zeer eens, eens, oneens of zeer oneens kunnen zijn. De antwoorden van leerlingen leiden door een door Qompas gemaakt algoritme tot bepaalde studies/beroepen. Zo wordt voor hen het verband inzichtelijk tussen waar ze goed in zijn, wat ze graag doen, welke interesses zij hebben en welke studies/beroepen daarbij passen. Zo kunnen scholieren uiteindelijk een goede studiekeuze maken. Deze gegevens slaat Qompas geanonimiseerd op in een database. 130.000 leerlingen uit havo- en vwo-bovenbouw hebben afgelopen negen jaar de tests ingevuld. In de toekomst hopen we ook dergelijke gegevens te kunnen bundelen over vmbo'ers.

2.1 Werkwijze

Leerlingen kunnen zoals gezegd in de tests bij de stellingen kiezen uit helemaal mee eens, mee eens, mee oneens en helemaal mee oneens. De scores helemaal mee eens en mee eens hebben we samengevoegd tot één groep. Dat hebben we ook gedaan bij de groep helemaal mee oneens en oneens. Daarover hebben we de percentages berekend. In de grafieken zien we de percentages van scholieren die het eens zijn met de stelling. De overige helft is het oneens met de stelling. De grafieken met de totale aantallen (steeds de bovenste in het rood) zijn gebaseerd op alle deelnemers en hiervan is een ongewogen gemiddelde meegenomen in de data. Daarom kan er bij sommige grafieken soms een procent verschil zitten tussen de algemene tabel en de uitgesplitste tabel. Dat zijn te verwaarlozen afrondingsverschillen.

2.2 Procedure

Voor dit onderzoek hebben wij stellingen en antwoorden van bovenbouw havo/vwo-leerlingen uit onze database geselecteerd die te maken hebben met studie in relatie tot carrière, studiehouding of inzet en persoonlijke kenmerken in relatie tot de studie. We hebben dit gedaan vanaf 2009 en een enkele keer vanaf 2012. We laten algemene trends zien en verschillen tussen havo-jongens, havo-meisjes, vwo-jongens en vwo-meisjes. Soms worden stijgingen of dalingen veroorzaakt door een geslacht of onderwijssoort. Om de hoofdvragen te beantwoorden, is een aantal stellingen geselecteerd. Met deze clusters van stellingen kunnen we antwoorden op de hoofdvragen formuleren.

I. **Denken scholieren serieuzer na over hun studie met betrekking tot hun carrière van 2009 tot nu?**

1. Een studie moet vooral leuk zijn en later carrière maken vind ik minder belangrijk.
2. Een studie met onduidelijke carrièreperspectieven zal ik niet snel kiezen.
3. Ik ben een type dat niet per se het maximale uit een carrière zal proberen te halen. Ik vind een overzichtelijk en sociaal leven eigenlijk veel belangrijker.
4. Ik vind het belangrijk om later veel geld te verdienen.
5. Een kantoorbaan is niets voor mij.
6. Het dragen van een uniform zou ik eigenlijk wel leuk vinden.

II. **Is de studiehouding/inzet van scholieren vanaf 2009 veranderd?**

7. Als een opleiding op meerdere instellingen gegeven wordt, kies ik voor de opleiding die als het makkelijkst bekend staat.
8. De opleiding moet liefst wel een beetje pittig zijn.
9. Ik vind het leuk om flink te zwoegen op complexe vraagstukken.
10. Een hoger cijfer dan een zeven hoeft voor mij niet per se, ook al zou ik het kunnen.
11. Ook vanwege mijn latere carrièrekansen probeer ik nu al hoge cijfers te halen voor proefwerken/tentamens.

III. **Is de manier waarop scholieren over zichzelf denken met betrekking tot school en studeren veranderd sinds 2009?**

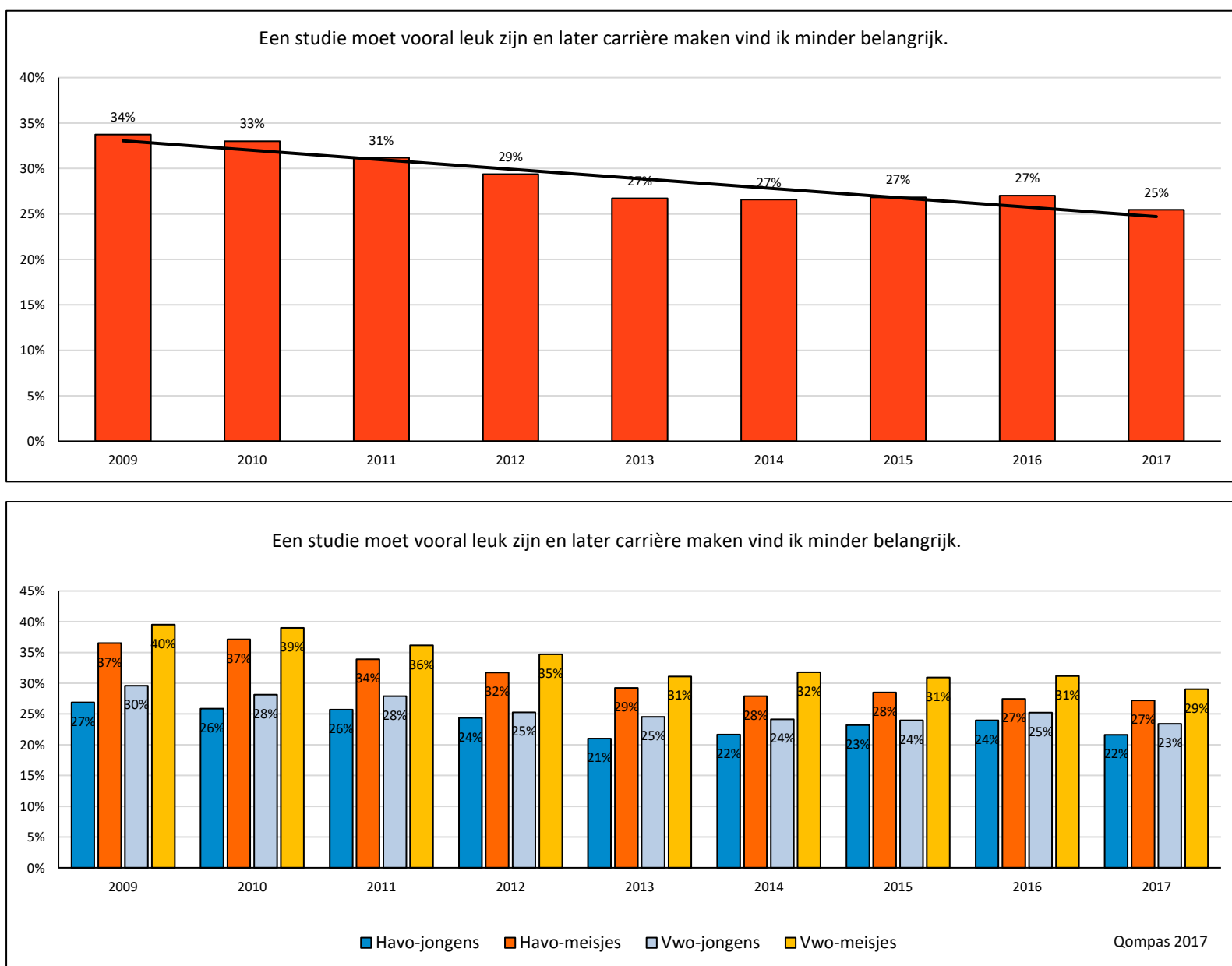
12. Ik ben behoorlijk gevoelig voor status.
13. Ik ben stressbestendig.
14. Ik kan me moeilijk op meerdere dingen tegelijk concentreren.
15. Ik geef niet snel op ook al zit het behoorlijk tegen.
16. Om nu al meteen op grote afstand van mijn huidige woonplaats te gaan studeren zie ik eigenlijk niet zitten.
17. Ik ben van plan om me snel aan te sluiten bij een studentenvereniging.

3 Resultaten

Hieronder volgen de resultaten van het onderzoek. Per stelling zijn er twee grafieken. In de bovenste is de algemene trendlijn zichtbaar van alle scholieren en de tweede de uitsplitsing in vier kolommen voor havo-jongens en -meisjes en vwo-jongens en -meisjes.

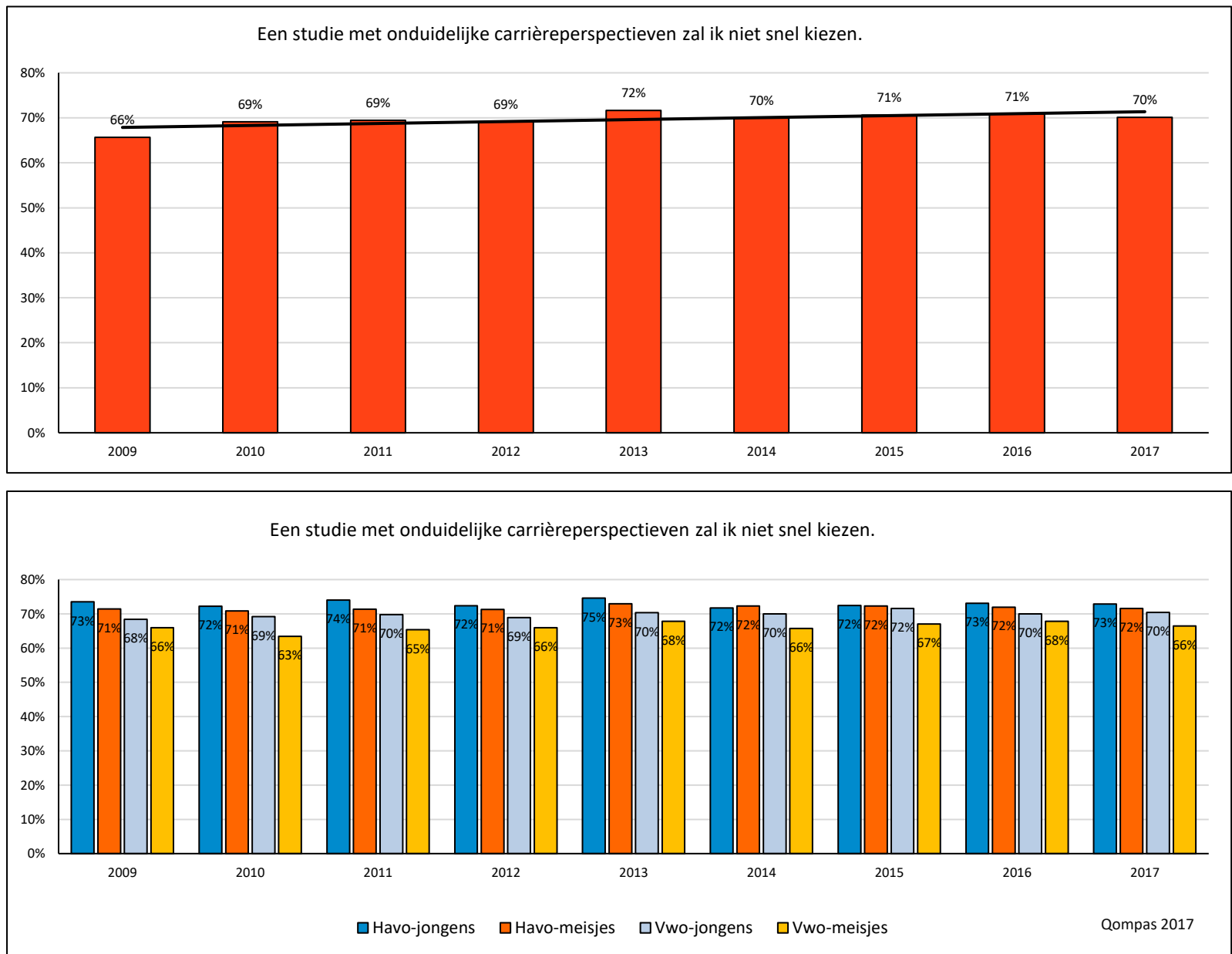
3.1 Denken scholieren serieuzer na over hun studie met betrekking tot hun carrière vanaf 2009 tot nu? (figuur 1 t/m 6)

Figuur 1. Een studie moet vooral leuk zijn en later carrière maken vind ik minder belangrijk

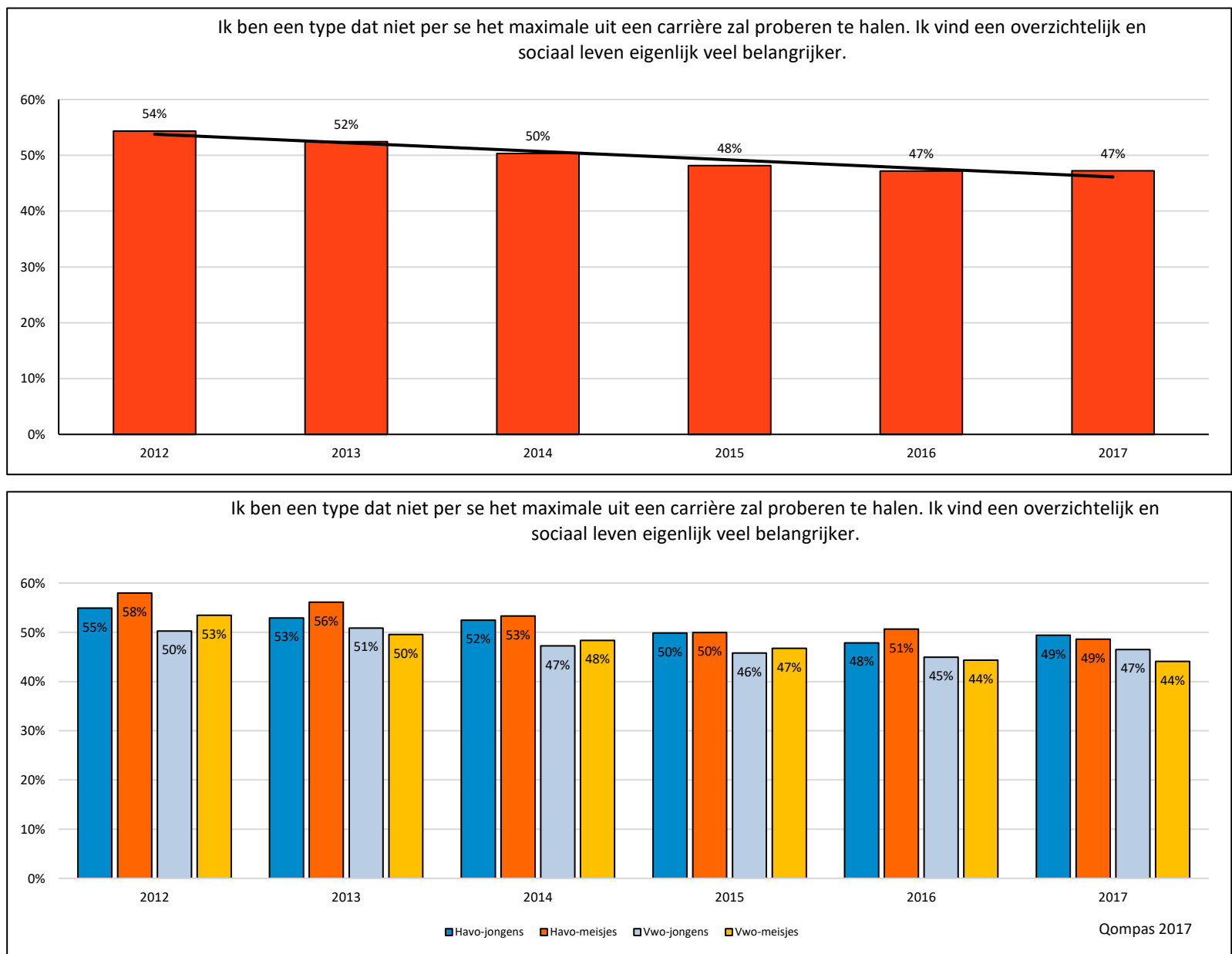
Figuur 1. Scholieren vinden carrière maken in 2017 veel belangrijker dan een 'leuke' studie. In 2009 vond ruim een derde van de scholieren nog dat een studie vooral leuk moest zijn, carrière was minder belangrijk. In 2017 vindt nog maar een kwart dat; een verschil van 9 procentpunt. Dat is een daling van een procentpunt per jaar. De daling wordt vooral veroorzaakt door vwo-meisjes (- 11 procentpunt) en havo-meisjes (-10 procentpunt). Jongens vinden later carrière maken nog iets belangrijker dan meisjes.

Figuur 2. Een studie met onduidelijke carrièreperspectieven zal ik niet snel kiezen

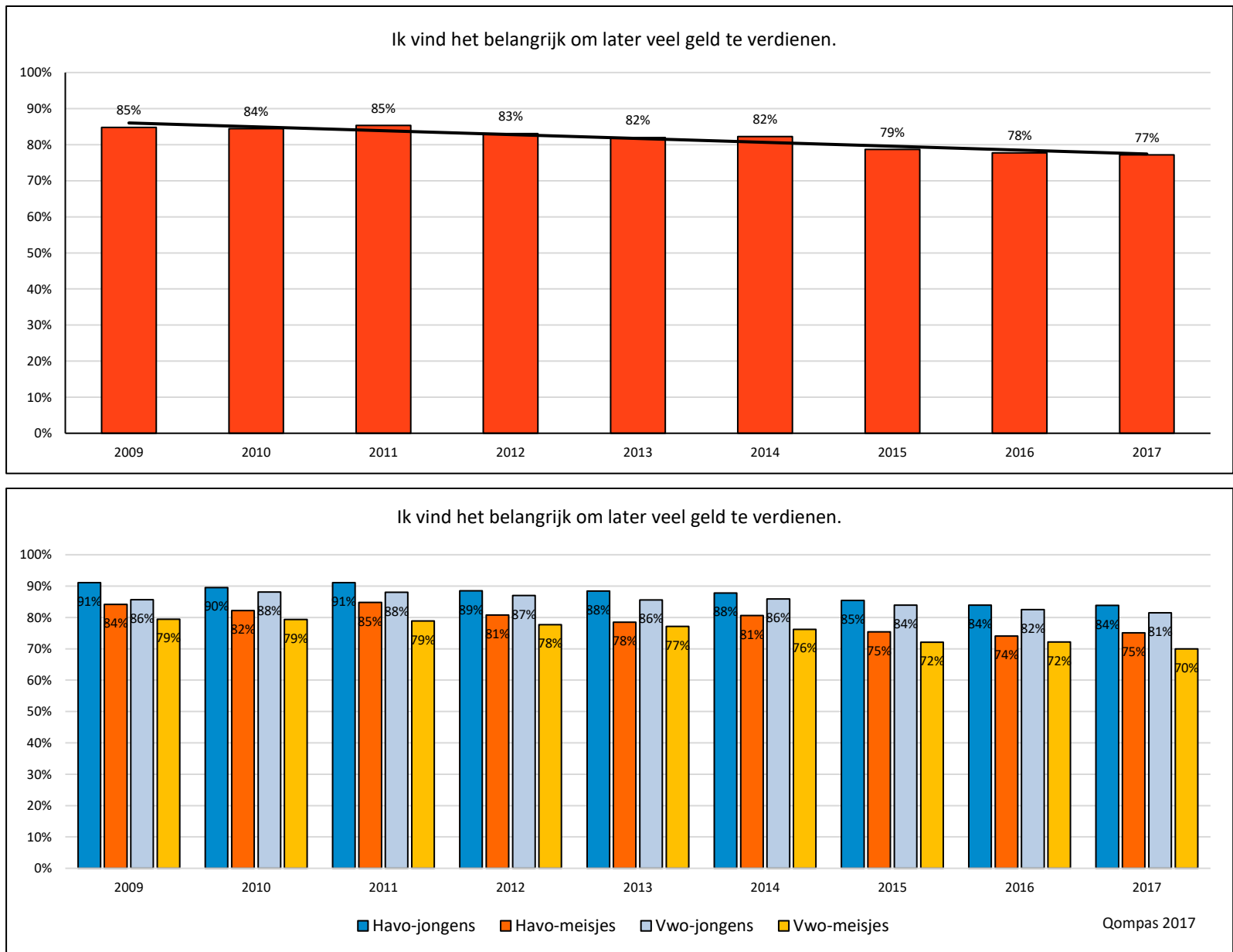
Figuur 2. Ongeveer 70 procent van de scholieren kiest niet voor een studie met onduidelijke carrièreperspectieven. Ten opzichte van 2009 is dat een lichte stijging (4 procentpunt). Havo-leerlingen kiezen het minst snel een studie met onduidelijke carrièreperspectieven. Vwo-meisjes maakt dit het minst uit.

Figuur 3. Ik ben een type dat niet per se het maximale uit een carrière zal proberen te halen. Ik vind een overzichtelijk en sociaal leven eigenlijk veel belangrijker

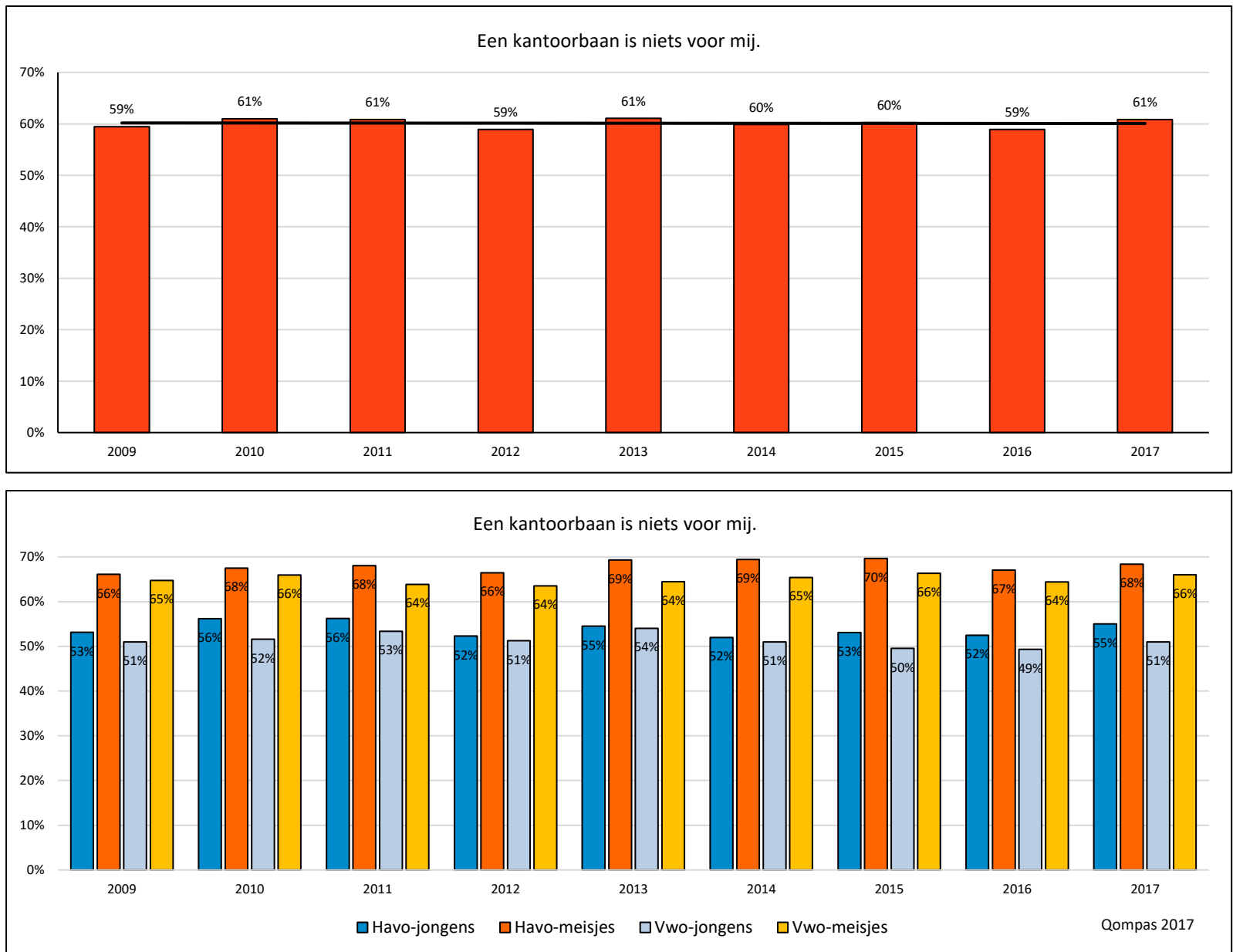
Figuur 3. Ongeveer de helft van alle scholieren vindt zichzelf niet het type dat het maximale uit een carrière wil halen. Zij vinden een overzichtelijk en sociaal leven veel belangrijker. In 2012 was 54 procent het hiermee eens en in 2017 was dit gedaald naar 47 procent, een verschil van 7 procentpunt. Ze vinden het nu dus belangrijker het maximale uit een carrière te halen ten koste van een overzichtelijk en sociaal leven. De daling is zichtbaar in alle groepen maar wordt vooral veroorzaakt door havo- en vwo-meisjes (bij allebei een daling van 9 procentpunt; dat is bijna 2 procentpunt per jaar). Zij vinden in 2017 een carrière dus belangrijker dan een overzichtelijk en sociaal leven.

Figuur 4. Ik vind het belangrijk om later veel geld te verdienen

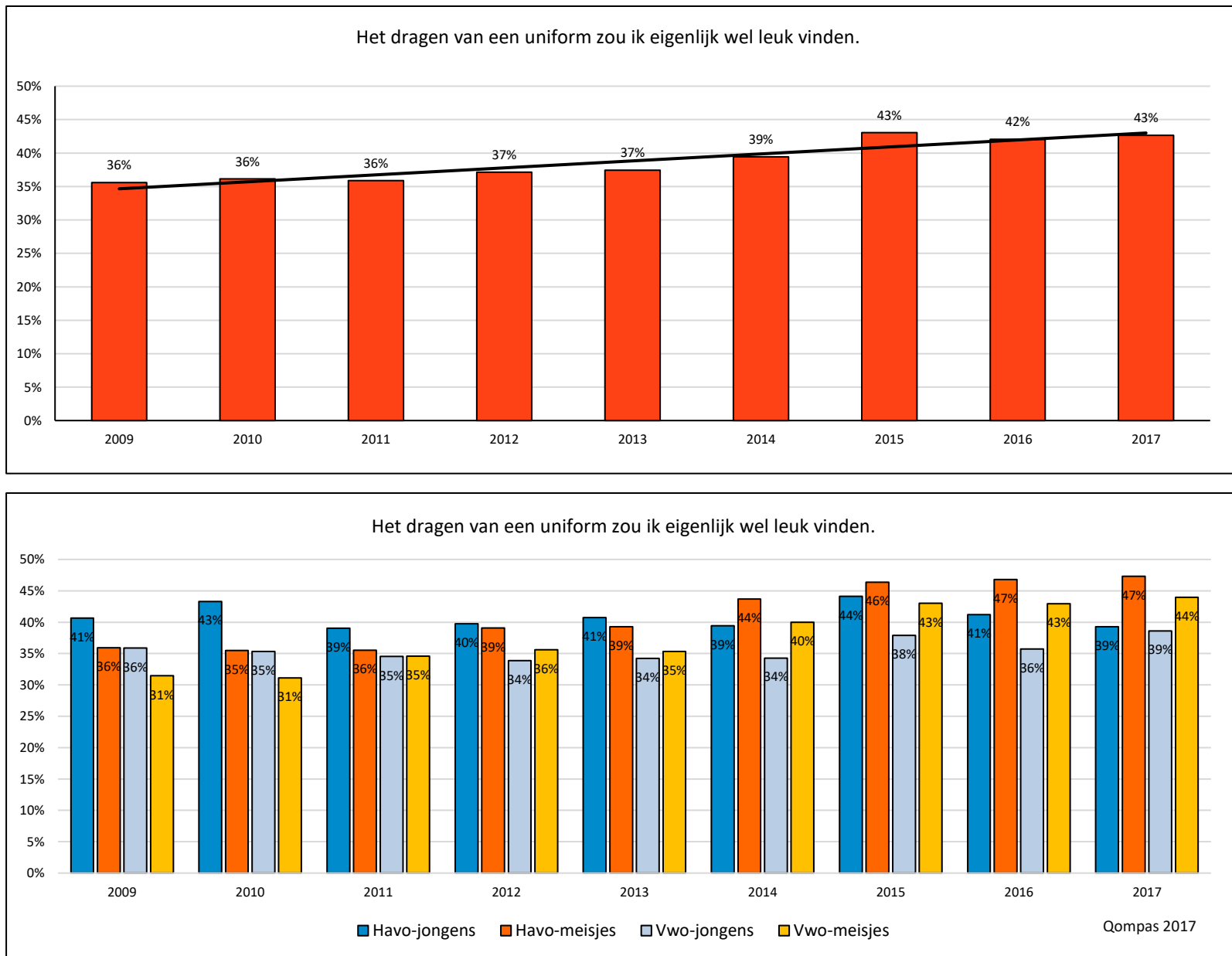
Figuur 4. Scholieren vinden het in grote meerderheid belangrijk om later veel geld te verdienen. Toch zien we wel een daling van 8 procentpunt van 2009 tot 2017. Die wordt vooral veroorzaakt door havo- en vwo-meisjes (bij allebei 9 procentpunt). De daling is te zien in alle groepen, maar onder meisjes daalt het belang om later veel geld te verdienen het snelst. Bij vwo-jongens is de daling het minst zichtbaar (-5 procentpunt).

Figuur 5. Een kantoorbaan is niets voor mij

Figuur 5. Een meerderheid van de jongeren ziet een kantoorbaan niet zitten. Dat blijft zo gedurende de jaren. Het percentage van rond zestig procent wordt vooral veroorzaakt door meisjes. Vooral havo-meisjes hebben de grootste bezwaren tegen een kantoorbaan. Ongeveer de helft van de jongens staat wel positief tegenover een baan op kantoor. Tussen havo en vwo is nauwelijks verschil te zien.

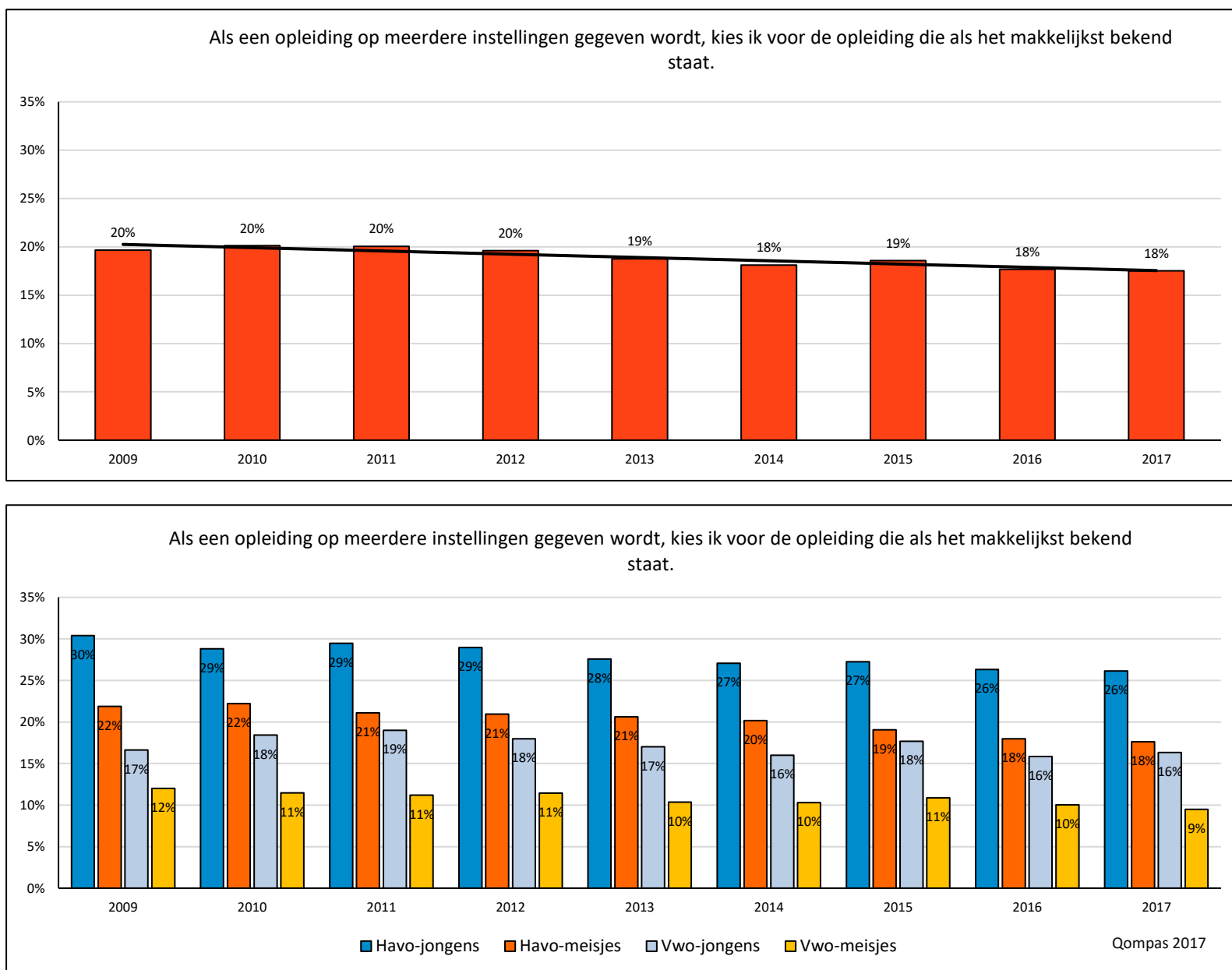
Figuur 6. Het dragen van een uniform zou ik eigenlijk wel leuk vinden

Figuur 6. Veel meer jongeren willen in 2017 graag een uniform dragen. We zien ten opzichte van 2009 een stijging van 7 procentpunt. De stijging in interesse wordt vooral veroorzaakt door vwo-meisjes (+13 procentpunt) en havo-meisjes (+11 procentpunt). Meer meisjes dan jongens vinden het in 2017 leuk om een uniform te dragen. In 2009 waren het vooral havo-jongens die dit graag wilden.

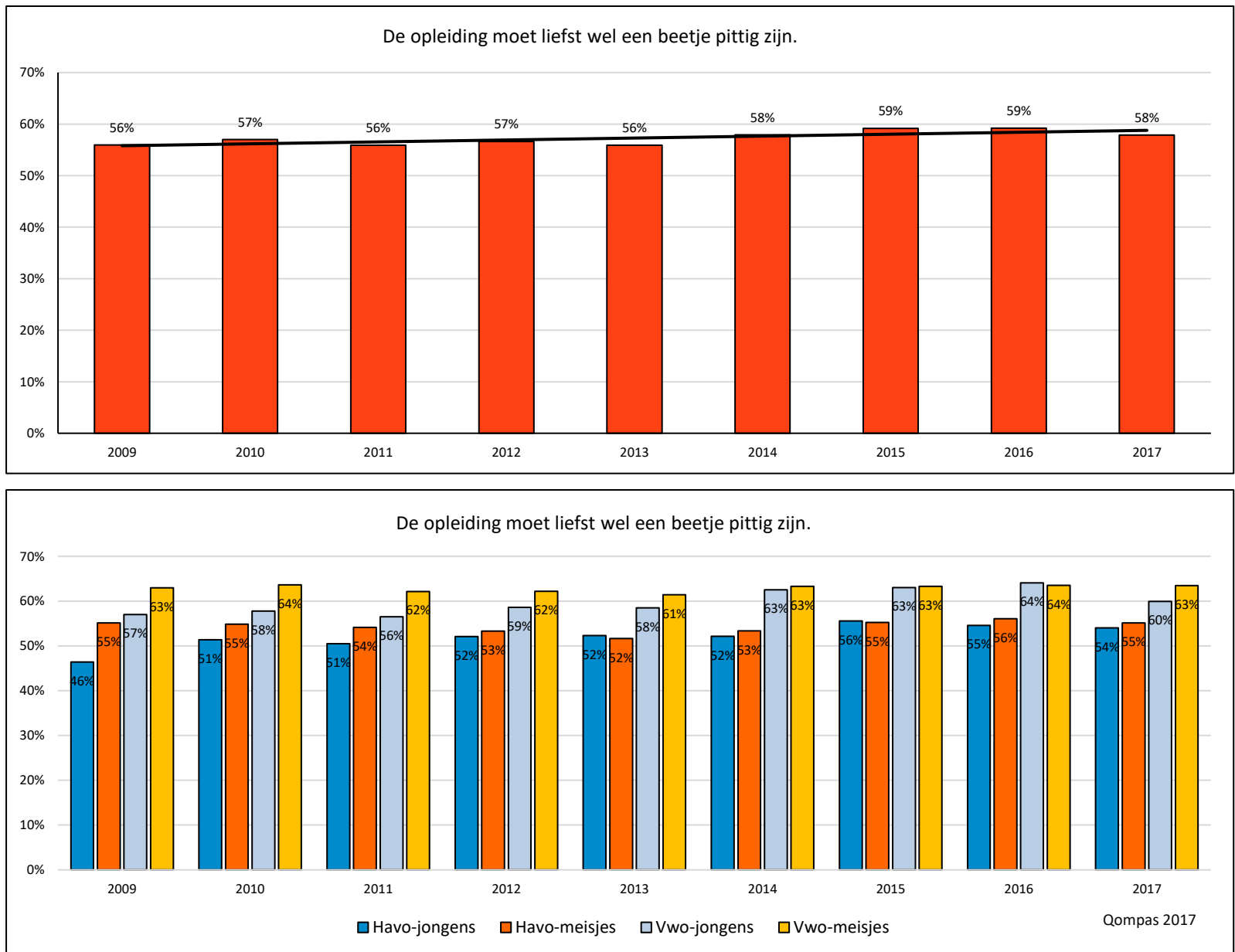
3.2 Is de studiehouding/inzet van scholieren vanaf 2009 veranderd? (figuur 7 t/m 11)

Figuur 7. Als een opleiding op meerdere instellingen gegeven wordt, kies ik voor de opleiding die als het makkelijkst bekend staat.

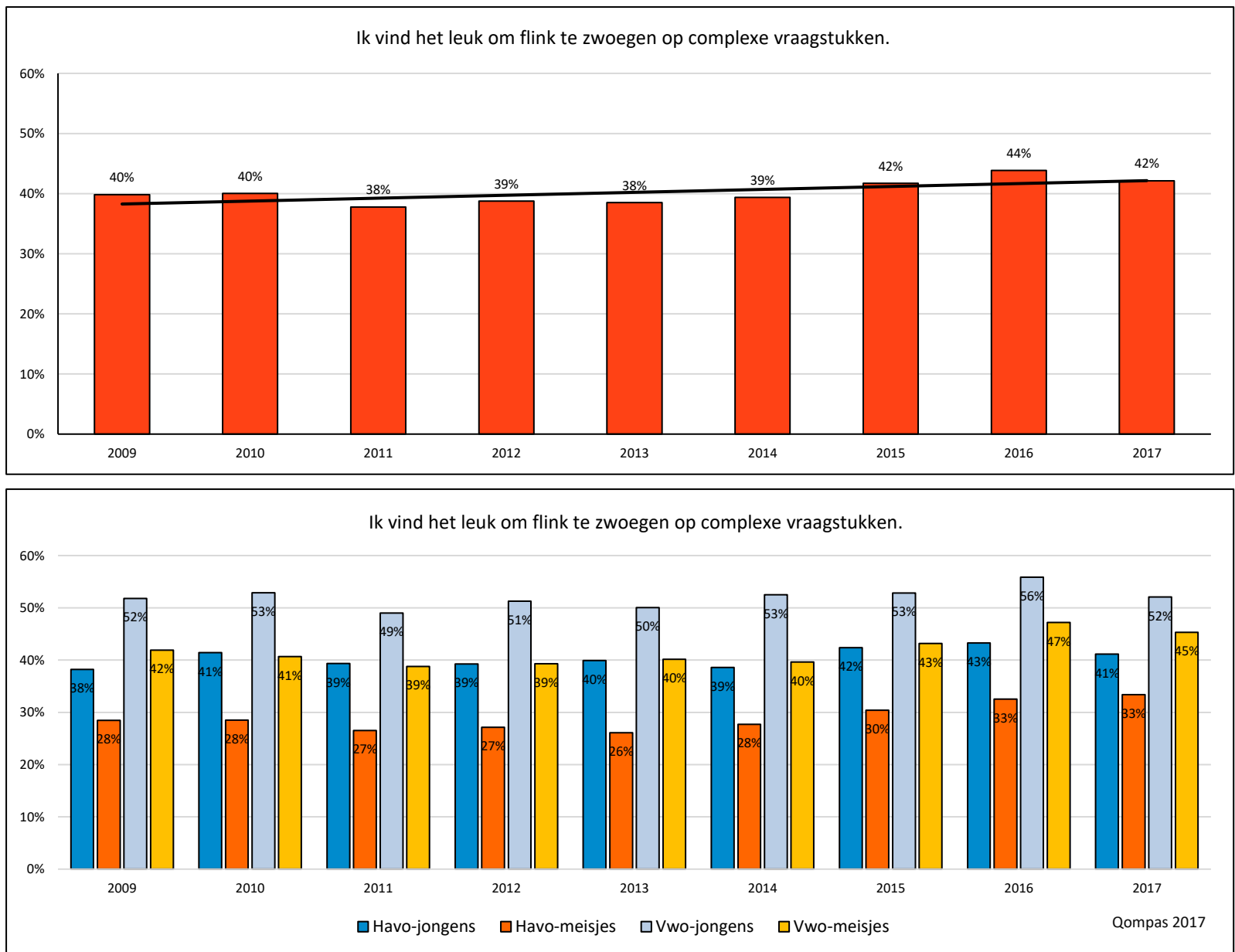
Figuur 7. Slechts 18 procent van de scholieren kiest in 2017 voor de makkelijkste opleiding als ze kunnen kiezen. In 2009 was dit twintig procent. Dat blijft dus min of meer gelijk gedurende de jaren. Opvallend is dat havo-jongens van alle groepen het liefst voor een makkelijke studie kiezen als dat mogelijk is (26 procent). Bijna drie keer zo vaak als vwo meisjes (9 procent).

Figuur 8. De opleiding moet liefst wel een beetje pittig zijn

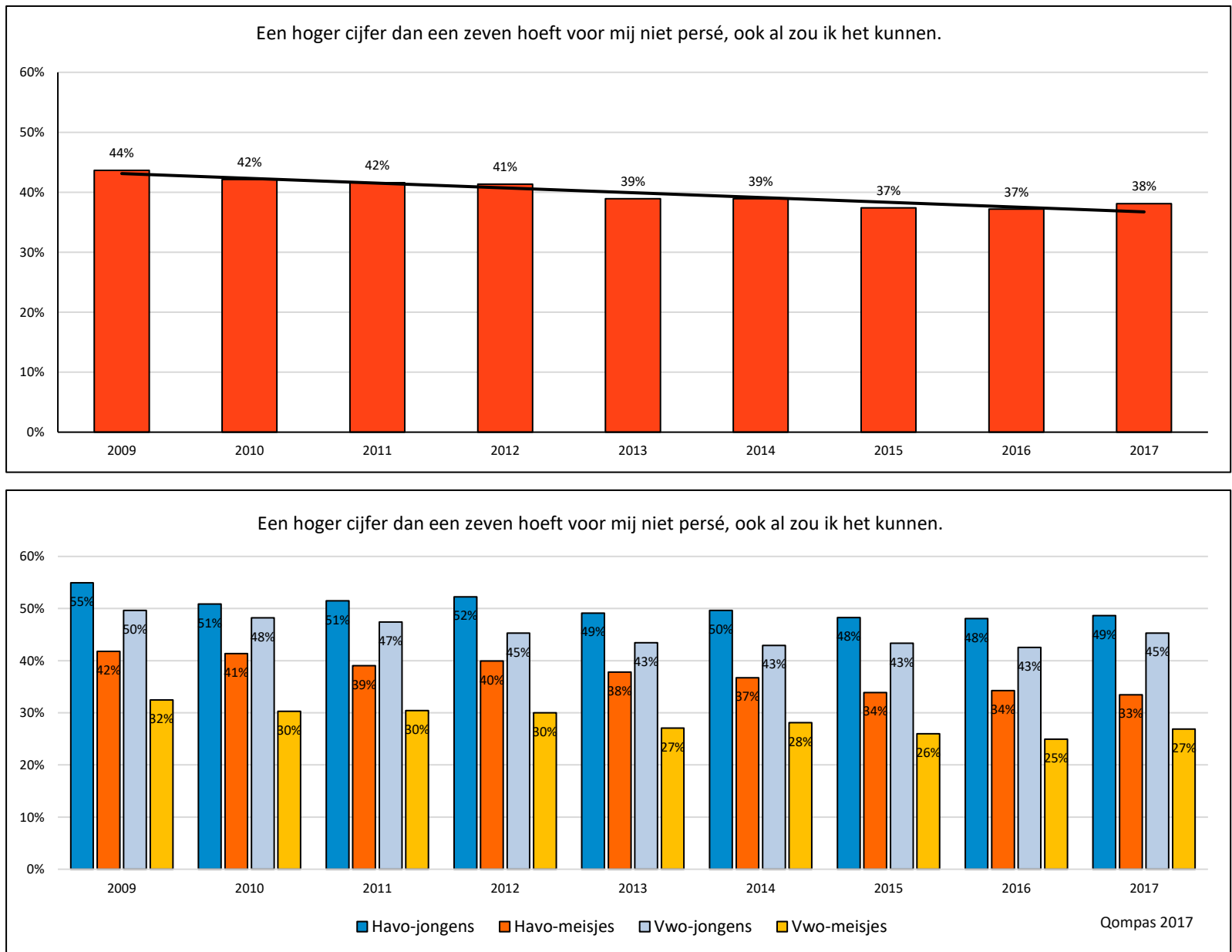
Figuur 8: Voor een meerderheid van de scholieren mag de opleiding wel een beetje pittig zijn. Dat blijft min of meer gelijk bij alle groepen behalve de havo-jongens. Bij hen is een grote stijging zichtbaar (+8 procentpunt). Vwo-meisjes vinden een pittige opleiding van alle groepen het belangrijkste op de voet gevolgd door vwo-jongens.

Figuur 9. Ik vind het leuk om flink te zwoegen op complexe vraagstukken

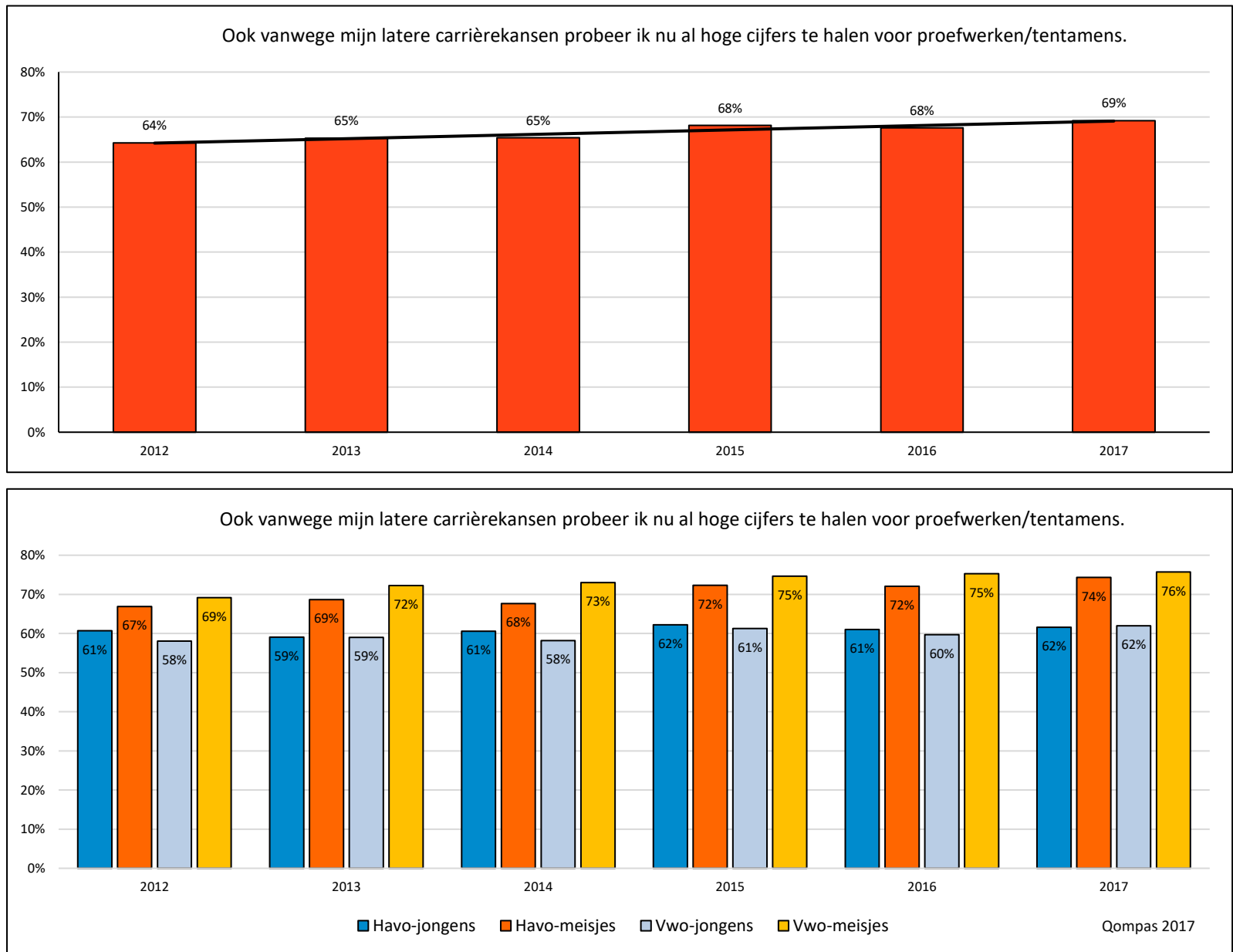
Figuur 9. Ruim veertig procent van de scholieren vindt het leuk om flink te zwoegen op complexe vraagstukken. Dit percentage daalt eerst vanaf 2010, maar stijgt weer vanaf 2014. Deze stijging wordt de laatste twee jaren veroorzaakt door meisjes (havo en vwo) die hierover positiever zijn gaan denken. Vwo-jongens vinden dit voortdurend leuk.

Figuur 10. Een hoger cijfer dan een zeven hoeft voor mij niet per se, ook al zou ik het kunnen.

Figuur 10: In 2009 vond 44 procent het niet nodig een hoger cijfer dan een zeven te halen. In 2017 was dat nog maar 38 procent; een verschil van -6 procentpunt. De daling is het sterkst onder havo-meisjes (-9 procentpunt). Vwo-meisjes vinden een hoger cijfer dan een zeven het belangrijkste. Havo-jongens het minst.

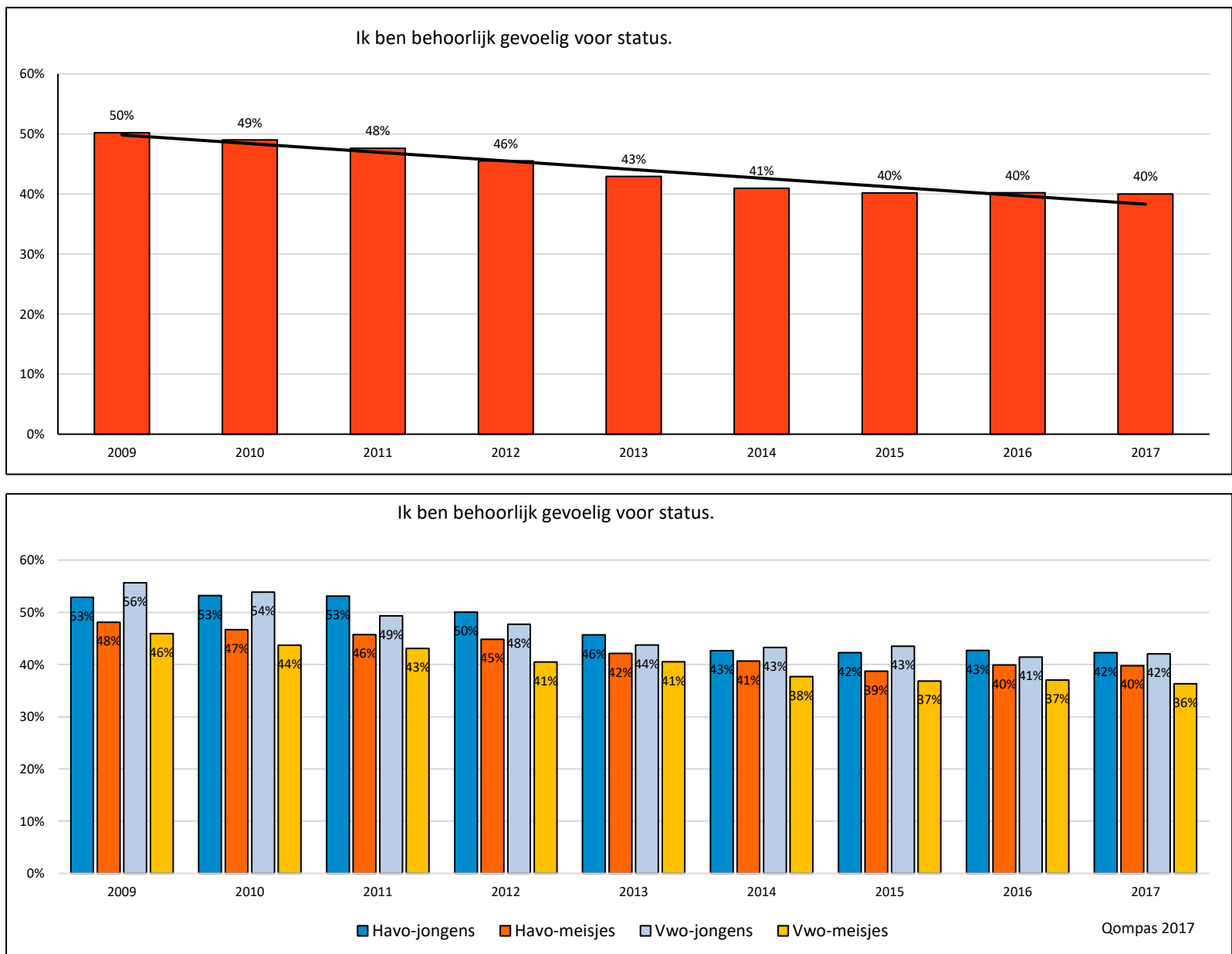
Figuur 11. Ook vanwege mijn latere carrièrekansen probeer ik nu al hoge cijfers te halen voor proefwerken/tentamens

Figuur 11: Vanwege latere carrièrekansen proberen iets meer leerlingen in 2017 hogere cijfers te halen dan in 2012 (een stijging van 4 procentpunt). Deze stijging wordt vooral veroorzaakt door meisjes (havo en vwo; +7 procentpunt). Bij havo-jongens zien we geen verschil. Vwo-meisjes vinden hogere cijfers gedurende de jaren het belangrijkst.

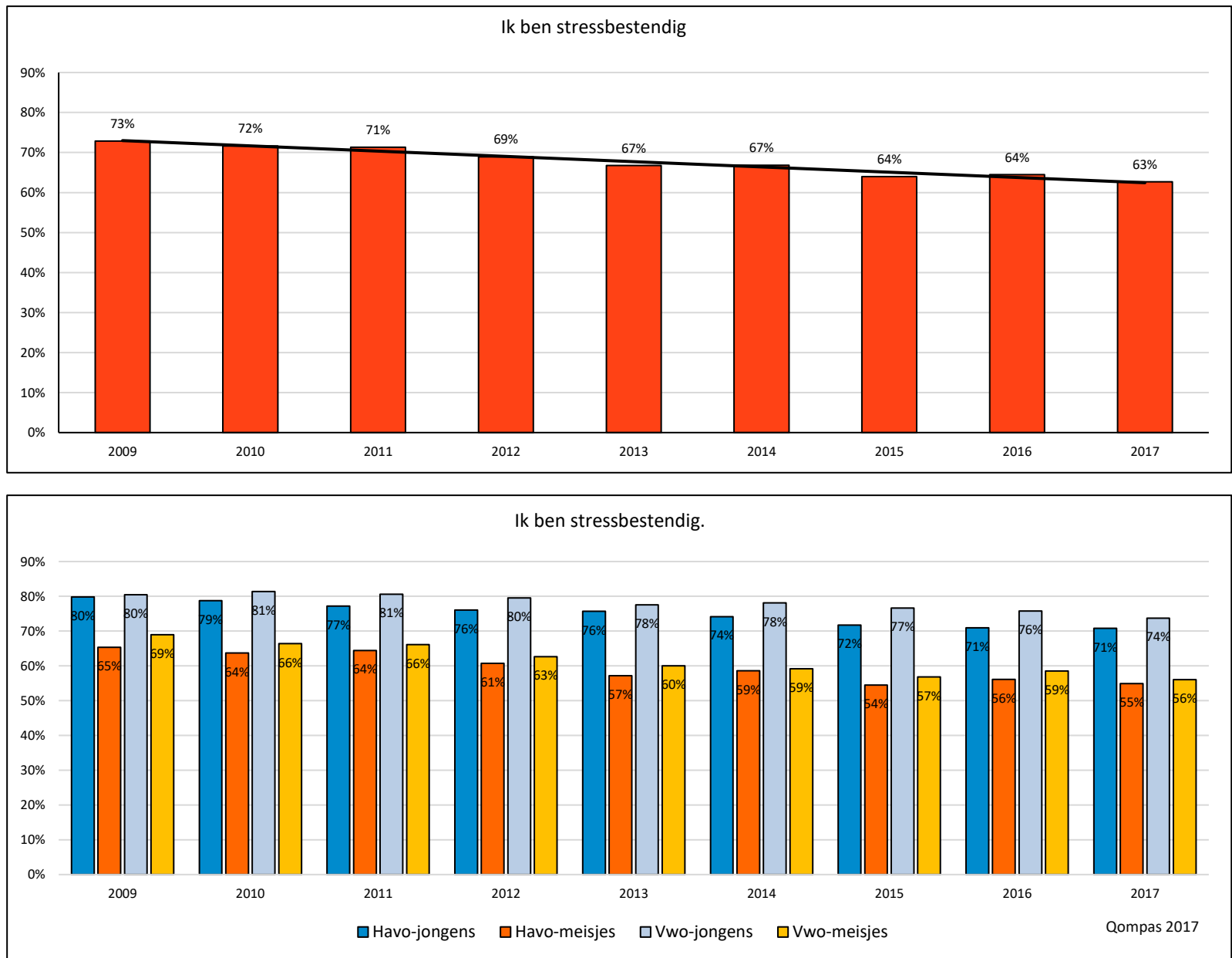
3.3 Is de manier waarop scholieren over zichzelf denken met betrekking tot school en studeren veranderd sinds 2009? (figuur 12 t/m 17)

Figuur 12 Ik ben behoorlijk gevoelig voor status

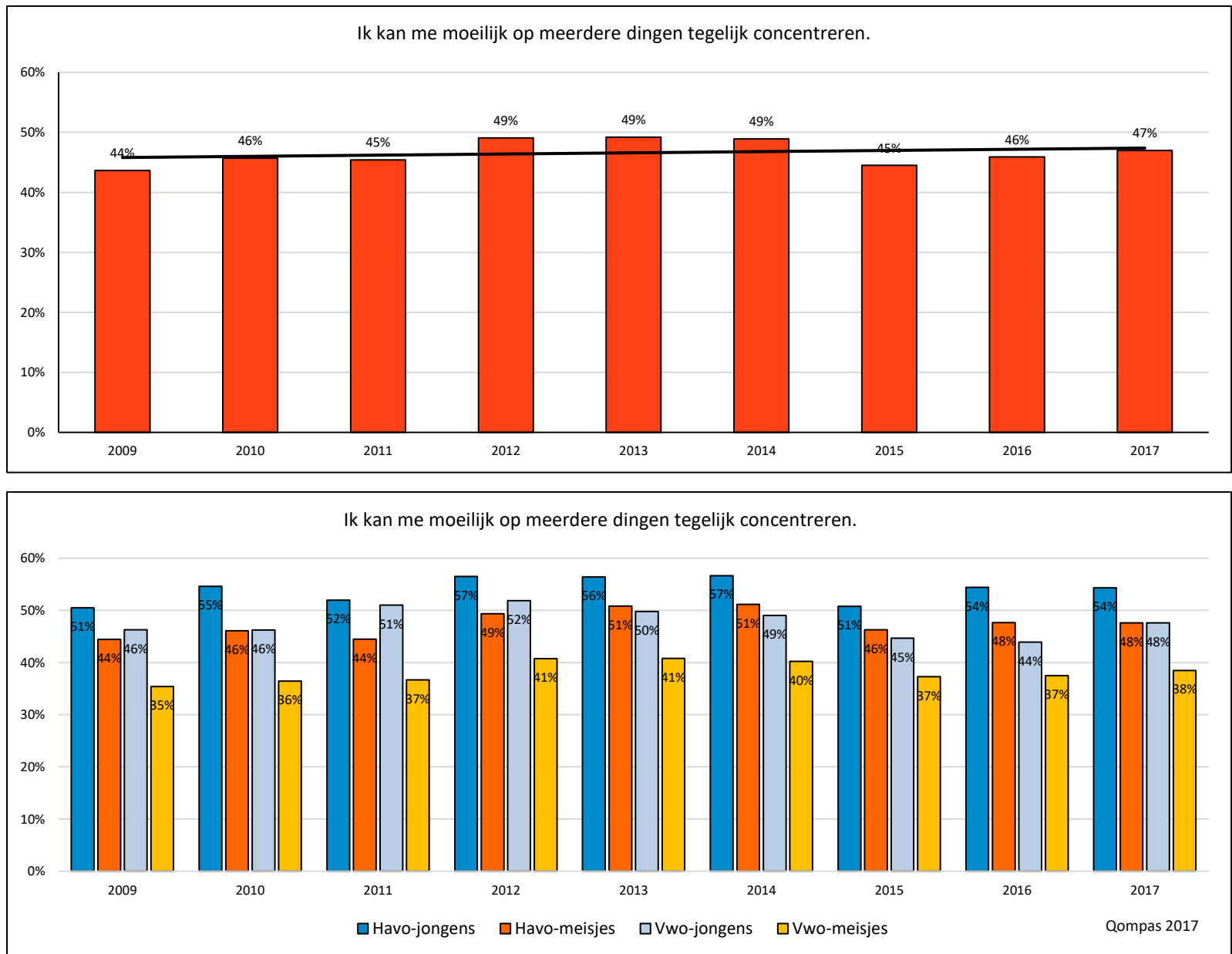
Figuur 12. In negen jaar tijd zijn scholieren veel minder gevoelig geworden voor status (-10 procentpunt). De daling is zichtbaar in alle groepen maar wordt vooral veroorzaakt door vwo-jongens (-14 procentpunt), gevolgd door havo-jongens (-11 procentpunt). Vwo-meisjes zijn over de hele linie het minst gevoelig voor status, maar bij hen daalt de lijn net zo hard.

Figuur 13. Ik ben stressbestendig

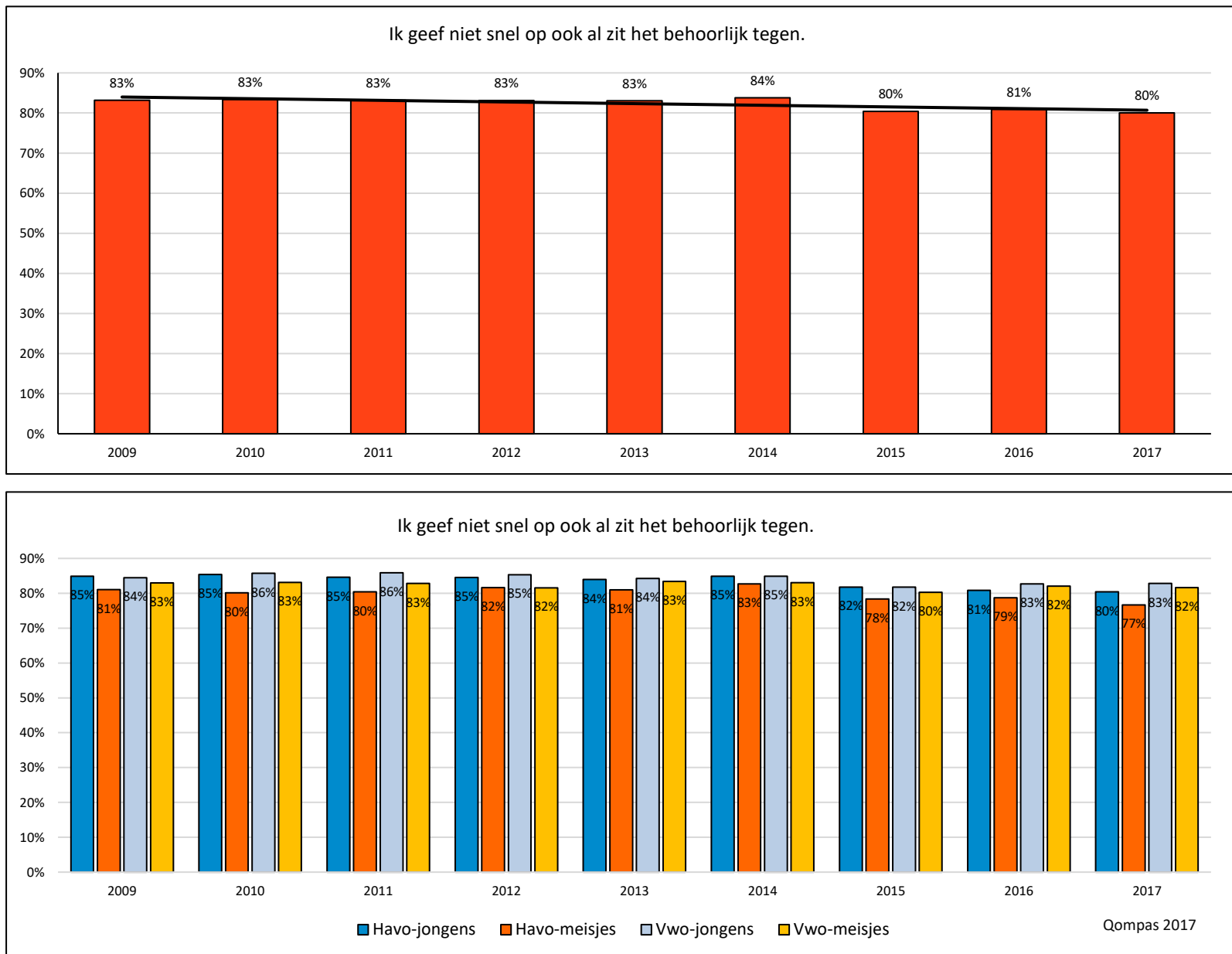
Figuur 13: Jongeren vinden zichzelf nu veel minder stressbestendig dan in 2009. We zien een daling van 10 procentpunt; ruim een procentpunt per jaar. De daling is zichtbaar in alle groepen maar wordt vooral veroorzaakt door vwo-meisjes (-13 procentpunt) en havo-meisjes (-10 procentpunt). Jongens (havo en vwo) vinden zichzelf stressbestendiger dan meisjes.

Figuur 14. Ik kan me moeilijk op meerdere dingen tegelijk concentreren.

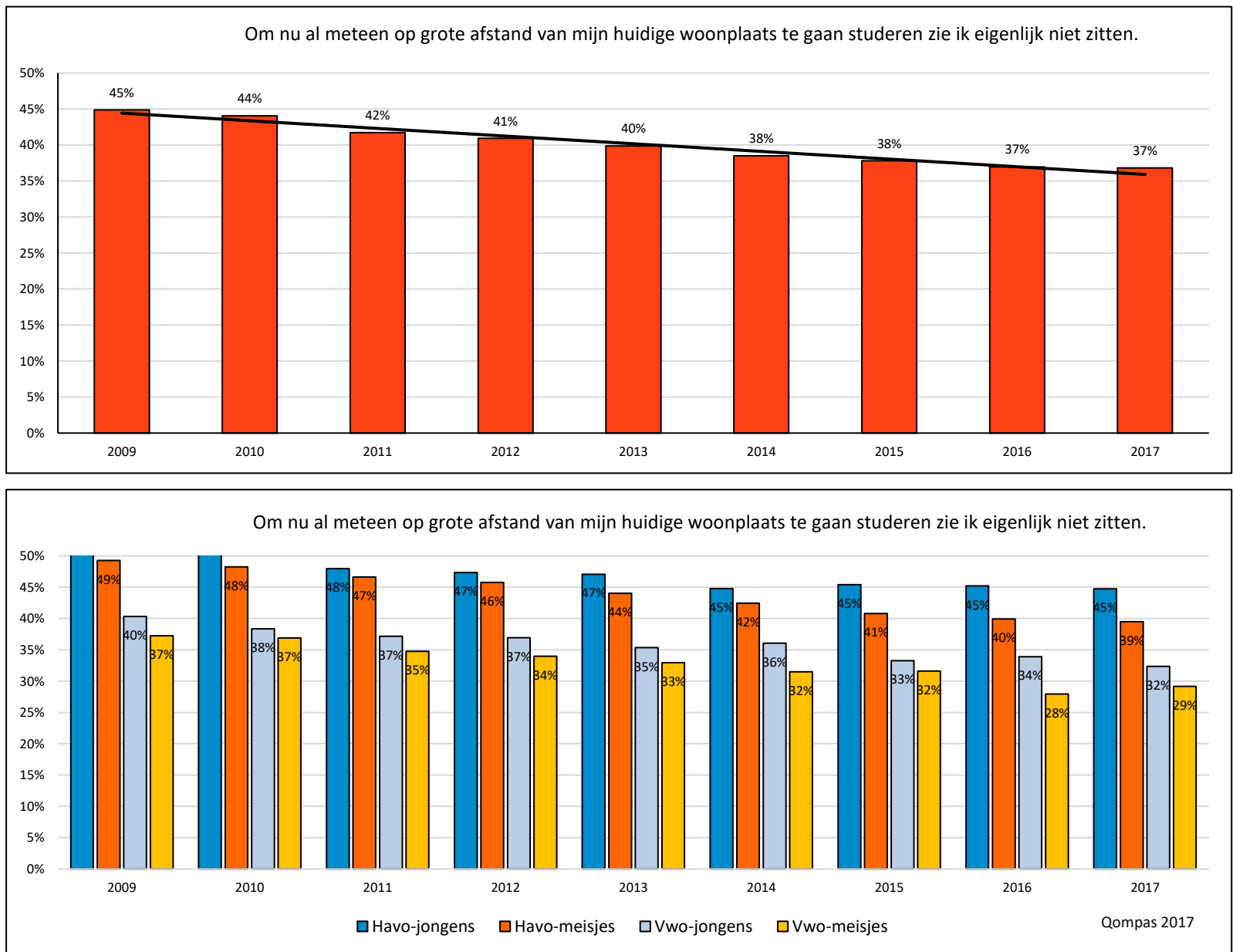
Figuur 14: Bijna de helft van de scholieren vindt het in 2017 moeilijk zich op meerdere dingen tegelijk te concentreren. Gedurende de jaren is dit aantal licht gestegen. De stijging is in alle groepen even groot. Tussen 2012 en 2014 zien we een piek. (49 procent). Na een daling in 2015 stijgt de laatste twee jaar de lijn opnieuw. Havo-jongens vinden het van de vier groepen het lastigst om zich op meerdere dingen tegelijk te concentreren. Vwo-meisjes vinden dat het minst moeilijk.

Figuur 15. Ik geef niet snel op ook al zit het behoorlijk tegen.

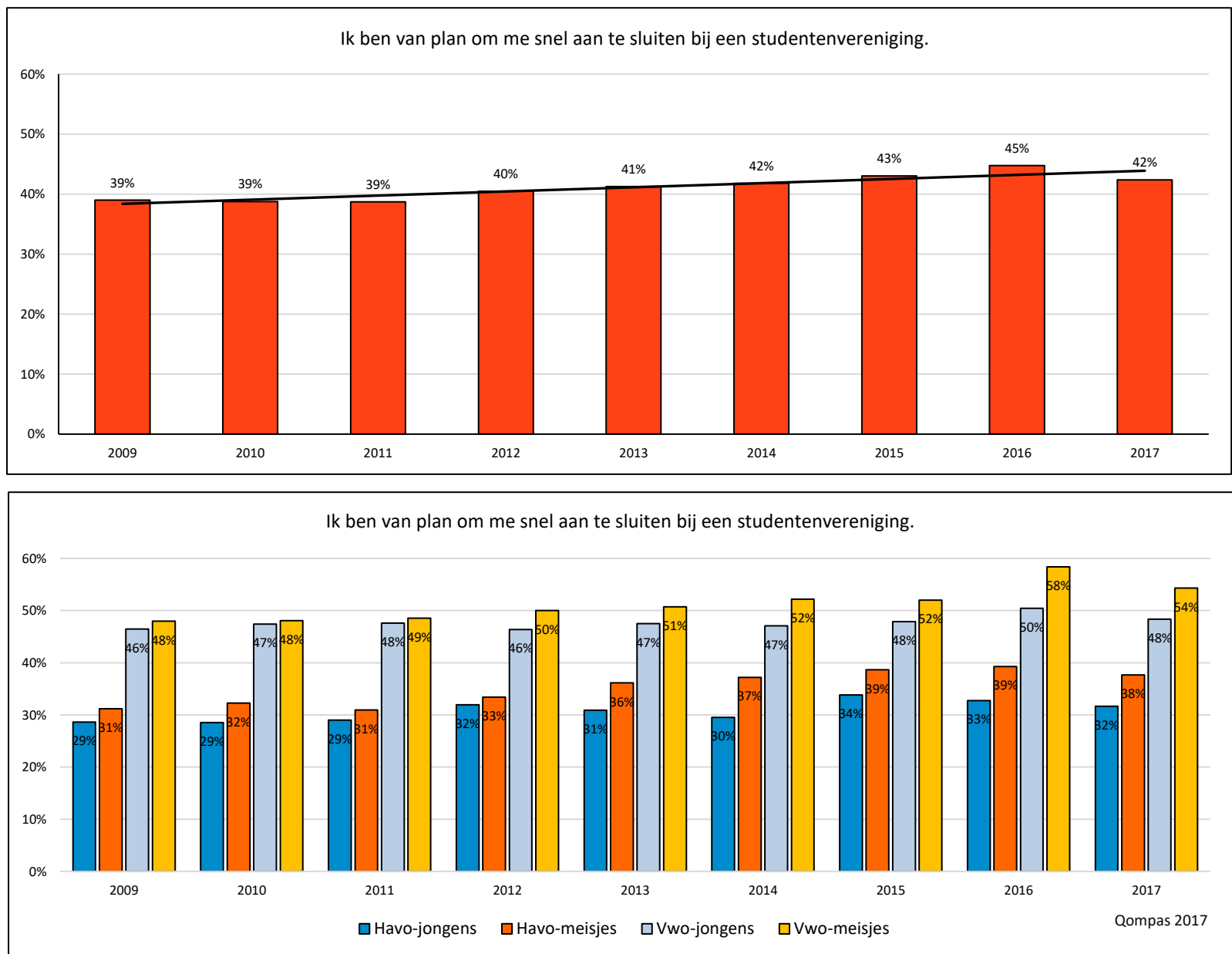
Figuur 15. Tachtig procent van de scholieren geeft niet snel op ook al zit het behoorlijk tegen. In 2009 gaven scholieren nog net iets minder snel op dan in 2017 (+3 procentpunt). Vanaf 2015 is een lichte daling te zien. Het duidelijkst zichtbaar onder havo-leerlingen (jongens en meisjes).

Figuur 16. Om nu al meteen op grote afstand van mijn huidige woonplaats te gaan studeren zie ik eigenlijk niet zitten.

Figuur 16. Scholieren vinden het steeds minder een probleem om op grote afstand van hun huidige woonplaats te gaan studeren. Het verschil tussen 2009 en 2017 is -8 procentpunt. De daling wordt vooral veroorzaakt door havo-leerlingen (voor zowel jongens als meisjes daalt het percentage met 10 procentpunt). Maar havo-leerlingen blijven toch liever dichterbij huis studeren dan vwo'ers. De meeste vwo-meisjes vinden ver weg wonen geen probleem.

Figuur 17. Ik ben van plan om me snel aan te sluiten bij een studentenvereniging

Figuur 17. Het aantal scholieren dat zich wil aansluiten bij een studentenvereniging groeit de laatste jaren (+3 procentpunt). De stijging wordt vooral veroorzaakt door havo-meisjes (+7 procentpunt) en vwo-meisjes (+6 procentpunt). Uiteindelijk willen meer vwo'ers lid worden van een studentenvereniging dan havo-leerlingen.

4 Conclusies

In de conclusie geven we eerst antwoord op de drie onderzoeksvragen. Vervolgens gaan we iets dieper in op de verschillen tussen de onderwijsniveaus en jongens en meisjes en blikken we kort terug op de in de inleiding beschreven maatschappelijke ontwikkelingen.

4.1 Antwoorden op onderzoeksvragen

1. Denken scholieren serieuzer na over hun studie met betrekking tot hun carrière vanaf 2009 tot nu?

We kunnen concluderen dat scholieren in 2017 serieuzer met hun studie bezig zijn dan in 2009, vooral de meisjes. Veel meer scholieren geven in 2017 aan carrière maken belangrijker te vinden dan alleen maar te kiezen voor een leuke studie. De daling van een procentpunt per jaar duidt op een duidelijke trend. Die wordt vooral veroorzaakt door meisjes. Daarover hieronder meer.

Zeventig procent van de scholieren wil geen studie met onduidelijke carrièreperspectieven, vooral havo-jongens niet. Meer leerlingen vinden het in 2017 belangrijker om het maximale uit een carrière te halen dan om een overzichtelijk sociaal leven te leiden. Ook hier zijn het de meisjes die voor de grootste verandering zorgen. Bij allebei een daling van 9 procentpunt ten opzichte van 2012; ook dat is een daling van een procentpunt per jaar. Opmerkelijk is dat meisjes later veel geld verdienen dan weer minder belangrijk vinden. Het belang daarvan daalt bij alle groepen, maar bij vwo-jongens het minst. Tot slot staan meisjes staan negatiever ten opzichte van een kantoorbaan dan jongens. Ook opmerkelijk is dat veel meer meisjes dan jongens graag een uniform willen dragen. We zien vooral een groei onder vwo-meisjes.

2. Is de studiehouding/inzet van scholieren vanaf 2009 veranderd?

De meeste scholieren zijn serieuzer met hun school bezig dan acht jaar geleden. Opnieuw is de trend het best te zien onder havo- en vwo-meisjes. Scholieren willen in 2017 vaker dan in 2009 een hogere cijfers halen. Het verschil is bij alle groepen zichtbaar, maar het duidelijkst bij meisjes. Het aantal havo-jongens dat vindt dat een opleiding ook wel een beetje pittig mag zijn, groeit echter het hardst. Maar vwo'ers (meisjes en jongens) vinden dat nog altijd het belangrijkste. Veertig procent van de scholieren vindt het leuk om flink te zwoegen op complexe vraagstukken, daar zien we opnieuw vooral een stijging van de meisjes die hierover enthousiaster zijn geworden in de afgelopen twee jaar.

3. Is de manier waarop scholieren over zichzelf nadenken met betrekking tot school en studeren veranderd sinds 2009?

Concluderend kunnen we stellen dat hoewel jongeren hun studie en carrière belangrijker vinden, zijn ze tegelijkertijd veel minder stressbestendig geworden. Ook geeft bijna de helft aan zich niet goed te kunnen concentreren. Vooral havo-leerlingen lijken hierin het kwetsbaarst. Status vinden scholieren veel minder belangrijk dan voorheen, vooral vwo-jongens. Scholieren geven aan het steeds minder een probleem te vinden om op kamers te gaan wonen voor hun studie, toch blijkt uit andere recente onderzoeken dat studenten (ook tweedejaars) juist langer thuis blijven wonen. Opmerkelijk is ook de stijging van het aantal havo-meisjes dat lid wil worden van een studentenvereniging.

4.2 Verschillen tussen groepen

Verschillen jongens en meisjes

De grootste dalingen en stijgingen van de antwoorden op de stellingen in dit onderzoek worden veroorzaakt door achtereenvolgend: vwo- en havo-meisjes en havo-jongens. Vwo-jongens zijn het meest gelijkmatig en stabiel in hun antwoorden. Hieronder laten we verschillen nog een keer apart zien.

Havo- en vwo-meisjes

Stellingen waarbij meisjes voor de grootste verandering zorgen zijn onder andere:

- In negen jaar tijd zijn een stuk minder meisjes het eens met de stelling dat een studie vooral leuk moet zijn en dat later carrière maken minder belangrijk is. We zien bij vwo-meisjes een verschil van - 11 procentpunt en bij havo-meisjes -10 procentpunt. Jongens vinden later carrière maken nog net iets belangrijker dan meisjes (figuur 1).
- Meer meisjes vinden het in 2017 belangrijker om het maximale uit een carrière te halen dan om een overzichtelijk sociaal leven te leiden. In 2012 vonden meer meisjes een overzichtelijk en sociaal leven nog belangrijker. We zien een verschil van 9 procentpunt bij havo- en vwo-meisjes. Dat is bijna 2 procentpunt per jaar (figuur 3).
- De laatste jaren vinden alle scholieren het minder belangrijk later veel geld te verdienen. Vooral havo- en vwo-meisjes (een verschil van 9 procentpunt) (figuur 4).
- Een percentage van rond zestig procent onder alle groepen ziet een kantoorbaan niet zitten. Dit aantal wordt vooral veroorzaakt door meisjes. Vooral havo-meisjes hebben de grootste bezwaren tegen een kantoorbaan op de voet gevolgd door vwo-meisjes (figuur 5).
- Veel meer meisjes dan jongens zijn enthousiast over het dragen van een uniform in 2017. In 2009 waren het vooral havo-jongens die dit graag wilden. Bij vwo-meisjes zien we een stijging van +13 procentpunt en bij havo-meisjes +11 procentpunt (figuur 6).
- Het aantal havo-jongens dat vindt dat een opleiding ook wel een beetje pittig mag zijn, groeit het hardst. Maar vwo'ers (meisjes en jongens) vinden dat nog altijd het belangrijkste (figuur 8).
- Veertig procent van de scholieren vindt het leuk om flink te zwoegen op complexe vraagstukken. We zien vooral een stijging van de meisjes die hierover enthousiaster zijn geworden in de afgelopen twee jaar (figuur 9).
- Scholieren willen in 2017 vaker dan in 2009 een hoger cijfer dan een zeven halen. Het verschil is bij alle groepen zichtbaar, maar het duidelijkst bij havo-meisjes (figuur 10).
- Vanwege latere carrièrekansen proberen meer leerlingen in 2017 hogere cijfers te halen dan in 2012. Ook hier zijn dat weer vooral de meisjes (figuur 11).
- Jongeren vinden zichzelf nu duidelijk minder stressbestendig dan acht jaar geleden. We zien een daling van 10 procentpunt. Dat is meer dan een procentpunt per jaar, hetgeen op een duidelijke trend duidt. De daling wordt vooral veroorzaakt door vwo-meisjes (-13 procentpunt) en havo-meisjes (-10 procentpunt). Hoewel bij havo-jongens ook een daling zichtbaar is van -9, beoordelen jongens zichzelf wel als stressbestendiger dan meisjes (figuur 13).
- Vwo-meisjes vinden het 't minst vervelend om ver van het ouderlijk huis te gaan studeren (figuur 16).
- Het aantal scholieren dat zich wil aansluiten bij een studentenvereniging groeit de laatste jaren. De stijging wordt veroorzaakt door havo-meisjes (+7 procentpunt) en vwo-meisjes (+6 procentpunt). Uiteindelijk willen meer vwo'ers lid worden van een studentenvereniging dan havo-leerlingen (figuur 17).

Havo-jongens

Stellingen waarbij havo-jongens opvallen:

- Zeventig procent van de scholieren wil in 2017 geen studie met onduidelijke carrièreperspectieven, dat is een stijging van 4 procentpunt ten opzichte van 2009. Havo-leerlingen kiezen van alle groepen het minst snel voor een studie met onduidelijke carrièreperspectieven (figuur 2).
- Havo-jongens vinden later veel geld verdienen het belangrijkste gevolgd door vwo-jongens (figuur 4).
- Ongeveer de helft van de jongens staat wel positief tegenover een baan op kantoor. Tussen havo en vwo is nauwelijks verschil te zien (figuur 5).
- In 2009 waren havo-jongens het enthousiast over het dragen van een uniform. Gedurende de jaren worden ze ingehaald door vwo- en havo-meisjes (figuur 6).
- In vergelijking met meisjes vinden havo- en vwo-jongens hogere cijfers minder nodig (figuur 10 en 11).
- Bijna de helft van de scholieren vindt het in 2017 moeilijk zich op meerdere dingen tegelijk te concentreren. Dit percentage stijgt gedurende de jaren heel licht. Vooral havo-jongens vinden dit moeilijk (figuur 14).
- Scholieren vinden het steeds minder een probleem om op grote afstand van hun huidige woonplaats te gaan studeren. In 2017 vindt 37 procent dat niet prettig, maar in 2009 was dat nog 45 procent. Havo-leerlingen blijven van alle groepen het liefst dichtbij huis wonen (figuur 16).

Vwo-jongens

Stellingen waarbij vwo-jongens opvallen:

- Voor een meerderheid van de scholieren mag de opleiding wel een beetje pittig zijn. Dat blijft min of meer gelijk bij alle groepen. Na vwo-meisjes vinden vwo-jongens dit het belangrijkste (figuur 8).
- Zwoegen op complexe vraagstukken vinden vwo-jongens het leukst. Dat blijft gedurende de jaren min of meer ongewijzigd (figuur 9).
- In negen jaar tijd zijn scholieren minder gevoelig geworden voor status (-10 procentpunt). De daling wordt vooral veroorzaakt door vwo-jongens (-14 procentpunt) en havo-jongens (-11 procentpunt). Maar met havo-jongens vinden zij status nog wel belangrijker dan meisjes (figuur 12).
- Hoewel bij jongens ook een daling zichtbaar is van -9 (havo) en -6 (vwo), beoordelen jongens zichzelf wel als stressbestendiger dan meisjes (figuur 13).
- Vwo-jongens vinden het na vwo-meisjes het minst erg om ver weg van hun ouderlijk huis te gaan studeren (figuur 16). Ook zijn zij na vwo-meisjes vaker van plan zich aan te sluiten bij een studentenvereniging (figuur 17).

4.3 Maatschappelijke veranderingen

Als we kijken naar maatschappelijke veranderingen zoals de verzwaring van de exameneisen, invoering van de rekentoets en het leenstelsel zien we in de grafieken geen duidelijk verband terug per jaar. Wel vermoeden wij dat al deze veranderingen er op de achtergrond voor zorgen dat scholieren meer en serieuzer met hun studiekeuze en hun toekomstige carrière bezig zijn. Maar ook dat zij daarin kwetsbaar zijn als we kijken naar de afgenomen stressbestendigheid.

5 Bronvermelding:

Ministerie OCW, 2013. Examenblad rekentoets. <https://www.examenblad.nl/onderwerp/rekentoets-vo/2013>

Ministerie OCW, 2014. Kamerbrief over het sociaal leenstelsel [Kamerbrief].

<https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2014/02/13/kamerbrief-over-sociaal-leenstelsel>

Ministerie OCW, 2017. Aanpassingen in examinering voortgezet onderwijs [Brief].

<http://www.steunpuntvo.nl/sites/default/files/S45C-211110312590.pdf>

Kenniscentrum voor studentenhuisvesting (Kences), 2017. Invloed van studievoorschot op het huisvestingsgedrag van eerste- en tweedejaars studenten. <https://www.kences.nl/assets/files/2017/voorpublicatielms2017.pdf>